

VÅLDTÄKT I SVERIGE

SVENSKA AMNESTY MENAR ATT:

Det faktum att endast 12 procent av de brottsoffer som anmäler våldtäkt får sin sak prövad av domstol kan i praktiken innebära straffrihet för många förövare, vilket är oförenligt med statens positiva skyldigheter att effektivt förhindra, utreda och bestraffa våldtäktsbrott.

Flickor och kvinnor som utsätts för våldtäkt i Sverige har i praktiken endast begränsad tillgång till rättvisa, upprättelse, kompensation och stöd och hjälp. Amnesty menar att ökade och intensifierade ansträngningar är nödvändiga för att Sverige ska leva upp till sina internationella förpliktelser och tillförsäkra kvinnor deras grundläggande mänskliga rättigheter, i enlighet med internationella människorättslagar och normer.

Det ligger i såväl brottsoffrets, som den misstänktes och ytterst samhällets intresse att så allvarliga brott som våldtäkt och sexuella övergrepp utreds så noggrant, effektivt och allsidigt som möjligt. Förvånansvärt lite uppmärksamhet har ägnats åt att granska kvaliteten i brottsutredningar gällande våldtäktsutredningar. Amnesty menar att det krävs ingående, omfattande och systematiska analyser kring varför det stora flertalet våldtäktsutredningar läggs ned och varför det väcks så få åtal för våldtäkt. Det är viktigt att identifiera och åskådliggöra brister som går att hänföra till själva utredningarna av våldtäktsbrott för att skapa ett uttömmande underlag för förbättringar. Vidare menar Amnesty att uppgifter om att utredningskvaliteten i våldtäktsärenden är ojämn och skiljer sig åt mellan olika polisdistrikt och åklagarkammare i landet, är allvarliga.

Det är viktigt att vidare utreda om särskilt utsatta och sårbara offer saknar rättsordningens skydd och vad som i så fall kan göras för att stärka deras position.

Amnesty menar att stödet till dem som utsatts för våldtäkt är otillräckligt. Långsiktigt psykosocialt stöd till offer för våldtäkt och annat sexuellt våld bör stärkas och förbättras.

Det förebyggande arbetet mot våldtäkt och sexuellt våld är eftersatt och måste stärkas och utvecklas. Stereotypa föreställningar och attityder som bereder väg för könsbaserat våld mot kvinnor, inklusive våldtäkt, måste motverkas och förändras i samhället i stort. Särskild uppmärksamhet bör riktas mot de unga.

AMNESTY UPPMANAR DÄRFÖR DEN SVENSKA REGERINGEN ATT:

STÄRKA SKYDDET FÖR DEN SEXUELLA SJÄLBSTÄMMANDERÄTTEN I LAGEN

- Amnesty välkomnar en lagstiftning som ytterligare understryker alla individers rätt till sexuellt självbestämmande och integritet, vilket tydligt bör återspeglas i den juridiska definitionen av våldtäkt. Det är just förekomsten av tvång som kränker individens rätt till sexuellt självbestämmande. Definitionen av de omständigheter under vilka penetration och andra sexuella handlingar äger rum, bör därför återspegla det

STATISTIK

- Under de senaste 20 åren har antalet polisanmälda våldtäkter mer än fyrdubbats i Sverige. Successiva lagändringar och en ökad anmälningsbenägenhet har bidragit till ökningen, vilket i sig är positivt. Samtidigt kan man inte utesluta att det skett en faktisk ökning.
- Trots denna ökning är det endast ett litet antal av alla våldtäkter som polisanmäls. Enligt uppskattningar från Brottsförebyggande rådet uppgick antalet våldtäkter (mot personer mellan 16-79 år) till närmare 30 000 i Sverige under 2006.
- Under år 2007 anmäldes drygt 3 500 våldtäkter mot person över 15 år. Samma år fattade åklagare beslut om att väcka åtal i 449 fall av våldtäkt.
- År 2007 dömdes 216 personer i tingsrätt för våldtäkt mot person över 15 år.

faktum att våldtäkt och andra jämförbara sexuella handlingar genomförs med hjälp av många olika former av tvång, där våld är ett av flera sätt att utöva tvång. Att koppla skuldfrågan vid våldtäkt till avsaknaden av genuint och frivilligt samtycke, snarare än till förekomsten av våld ligger också helt i linje med den internationella utvecklingen.

ANTA EN SÄRSKILD HANDLINGSPLAN

- Amnesty uppmanar regeringen att utforma och anta en sammanhängande handlingsplan för att förebygga och bekämpa våldtäkt och annat sexuellt våld. Planen bör innefatta såväl förebyggande åtgärder, inklusive utbildningsinsatser för att förändra diskriminerande och könsstereotypa attityder, som konkreta åtgärder inom rättsväsendet för att få tillstånd förbättrad utredningskvalitet i våldtäktsärenden, inklusive att särskilda och tillräckliga resurser avsätts för detta ändamål. Situationen för unga offer för sexualbrott måste uppmärksammas.

ÖKA STÖDET OCH HJÄLPEN TILL BROTTSOFFREN

- Ytterligare satsningar för att stärka det juridiska, medicinska och psykosociala stödet till brottsoffren är nödvändiga. Amnesty menar att det finns skäl att inrätta särskilda mottagningar för våldtagna kvinnor i större städer. Långsiktigt, professionellt stöd och rehabilitering, exempelvis i form av samtals hjälp måste vara åtkomligt för flickor och kvinnor som utsatts för våldtäkt och annat sexuellt våld.

INRÄTTA EN OBEROENDE GRANSKNINGSKOMMISSION

- Amnesty föreslår att en oberoende granskningskommission inrättas med uppgift att systematiskt samla in information om samtliga utredningar rörande våldtäkt som läggs ned eller leder till beslut om att inte väcka åtal. Kommissionen ska bland annat ha till uppgift att rapportera om skälen härtill och analysera utredningskvaliteten. Granskningskommissionens arbete och analyser bör ligga till grund för förslag om ytterligare åtgärder för att förbättra rättsväsendets hantering av våldtäktsärenden.

STATENS ANSVAR ENLIGT FOLKRÄTTEN

- Enligt folkrätten är könsbaserat våld – inklusive våldtäkt – en form av diskriminering och staterna är därför förpliktigade att förebygga och skydda kvinnor mot sådant våld, samt att utreda och straffa alla våldtäktsbrott.
- Staterna ska se till att lagarna utgör tillräckligt skydd för alla kvinnor, samt att kvinnors integritet och värdighet respekteras. Kvinnor som utsatts för våldtäkt har rätt till samma rättsliga skydd som offer för andra sorters brott. Om staten underlåter att ge rättsligt skydd till våldtagna kvinnor utgör det diskriminering på grund av kön och kränker kvinnors rätt till lika skydd inför lagen.
- Staten ska tillhandahålla skydd, stöd och hjälp till kvinnor som utsatts för våld i hemmet, våldtäkt, sexuella övergrepp och andra former av könsbaserat våld. Specialutbildad vårdpersonal ska finnas tillgänglig och våldsutsatta kvinnor ska erbjudas rehabilitering och rådgivning.
- Folkrätten fastslår att för att eliminera könsbaserat våld måste samhället och de underliggande normer och attityder som underblåser och möjliggör sådant våld förändras.